

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV
OMBUDSMAN

Rovný přístup ke vzdělání v kontextu českého vzdělávacího systému: aktivity veřejného ochránce práv

Lucie Obrovská

obrovska@ochrance.cz

Působnost ochránce

- ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací (§ 1 odst. 5 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů)
- vykonává:
 - a) metodickou pomoc obětem diskriminace
 - b) **provádí výzkum**
 - c) zveřejňuje zprávy a vydává doporučení
 - d) zajišťuje výměnu informací s evropskými subjekty (§ 21b zákona o VOP)

Rozsudek ESLP ve věci *D. H. a ostatní vs. Česká republika*

- nepřiměřeně vysoký podíl romských žáků v tehdejších zvláštních školách
- vhodnost používaných diagnostických nástrojů
- informovanost zákonných zástupců (OECD: rodiče by neměli rozhodovat v neprospěch dětí)

Další rozhodnutí ESLP v otázce rovného přístupu ke vzdělání

- *Oršuš vs. Chorvatsko* (2010): vytváření jazykových tříd
- *Sampanis and others vs. Greece* (2008): romské děti odeslány do provizorní školy
- Nejnověji - *Šarišské Michal´any* (2012): diskriminace jako prostorová segregace (rozdělení žáků do různých pater budovy)

Konstrukce vzorku

- 67 škol
- proporcionální zastoupení škol dle počtu obyvatel jednotlivých krajů
- výzkum se týkal tříd, ve kterých se vzdělávají žáci dle vzdělávacího programu RVP ZV LMP (x plánované monitoringy MŠMT)

Metoda

1. Pozorování třetí stranou

- pracovníci KVOP
- ve dvojicích přímo ve třídách

2. Identifikace na základě nepřímých kritérií

- třídní učitelé
- hlubší vhled, sociální kontext

Počet a podíl romských žáků dle odhadů třídních učitelů

	počet	podíl
Žáci, jejichž třídní učitelé vyplnili dotazník	2642	67 % (z celkového počtu 3954 žáků)
Romští žáci	915	35 %

Počet a podíl romských žáků dle odhadů pracovníků KVOP

	počet	podíl
Žáci, kteří byli přítomni v čase návštěvy školy	2801	71 % (z celkového počtu 3954 žáků)
Romští žáci	908	32 %

Shrnutí výsledků

- Podíl romské populace z celkové populace v ČR: **1,4 až 2,8 %**
- Odhad podílu romských žáků dle třídních učitelů: **35 %**
- Odhad podílu romských žáků dle pracovníků KVOP: **32 %**

- Romská populace je v bývalých zvláštních školách zjevně nadreprezentována => ***nepřímá diskriminace trvá***

Doporučení ochránce dle § 22 odst. 1 zákona o VOP

- **Zakotvení priority individuální integrace** žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základní škole přímo do zákona => *jasná koncepce základního vzdělávání*
- *doporučení vládě - předložit vládní návrh novely školského zákona*

Doporučení ochránce dle § 22 odst. 1 zákona o VOP

- **Změna prováděcí vyhlášky** č. 73/2005 Sb. vypuštěním možnosti zařadit žáka bez zdravotního postižení do třídy žáků s postižením => *odstranění rozporu se školským zákonem*
- *doporučení adresované MŠMT*

Doporučení ochránce dle § 22 odst. 1 zákona o VOP

- Změna názvosloví škol, evidence žáků vzdělávaných dle přílohy RVP pro žáky s LMP => *transparentnost*
- *doporučení adresované MŠMT*

Vzdělávání Romů v ČR: další problémy

- Prostorová segregace, bytová otázka
- Neochota neromských rodičů
- Absence
- Spádové oblasti (Krnov jako příklad dobré praxe)
- Povinný poslední ročník ve školce ?

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami: problémy diagnostiky

- a) frekvence využití zdravotního a sociálního znevýhodnění
- b) úloha ŠPZ – určuje SVP
- c) dvojí definice soc. znevýhodnění
- d) vhodnost 3 kategorií žáků se SVP →
přechod k úrovním podpůrných opatření

Sociální znevýhodnění

- Definice podle školského zákona:
 - a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy,
 - b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo
 - c) postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území ČR

Definice podle prováděcí vyhlášky:

- žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou, a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami: problémy diagnostiky

- e) nejednotná organizace PPP, absence metodického vedení ŠPZ (IPPP, NUV)
- f) vyhláška o krajských normativech vs. žáci se SVP (avizo MŠMT o reformě financování regionálního školství)

Další sporné otázky

- Šetření VOP x šetření ČŠI
- ČŠI: nedostatečná transformace zvláštních škol
- Označování škol
- Společné kontroly ŠPZ – ČŠI a VOP
- MŠMT: přísnější kritéria pracovníků ŠPZ
- Přísnější kontrola diagnostik
- Revize RVP LMP
- Diagnózy mentálního postižení: kliničtí psychologové?

Děkuji za pozornost.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV
OMBUDSMAN